

Procedurele beginselen en waarborgen bij internering in gewapende conflicten en andere situaties van gewapend geweld

Roeland Neyrinck
Juridisch adviseur

- Internering/administratieve detentie:
“vrijheidsberoving zonder strafrechtelijke tenlastelegging op initiatief van de uitvoerende macht”
Niet: gemeenrechtelijke detentie / internering POW
- Beperkte rechtsbescherming in (IAC,) NIAC en OSV
- Aanbevelingen voor minimumnormen in alle gevallen van internering gedistilleerd uit de verschillende toepasselijke rechtsbronnen
- Gepubliceerd in ICRC-verslag *IHL and the challenges of contemporary armed conflict* tijdens 30ste Internationale Conferentie RK/RHM (2007)

Rechtsbronnen

- Vierde Conventie van Genève
- Gemeenschappelijk art. 3 Conventies van Genève
- Eerste Aanvullend Protocol (art. 75)
- Tweede Aanvullend Protocol
- Internationaal humanitair gewoonterecht

- Mensenrechtenrecht en softlaw

Algemene beginselen (1/5)

- Internering is een uitzonderingsmaatregel
 - Cfr. art. 42 & 78 GCIV: “absoluut noodzakelijk”, “indien de veiligheid [...] zulks volstrekt noodzakelijk maakt”
 - Moeilijk te concretiseren
 - NIET: louter voor informatiedoeleinden
 - NIET: louter als pasmunt bij gevangenenruil (gijzelneming!)
 - In NIAC: recht op vrijheid is de regel en nationaal strafrecht kan bedreiging voor veiligheid opvangen

Algemene beginselen (2/5)

- Internering is geen alternatief voor strafrechtelijke procedure
 - Internering strikt te onderscheiden van strafprocedure
 - Risico op semi-strafrechtelijke repressie door uitvoerende macht

Algemene beginselen (3/5)

- Internering kan uitsluitend op individuele basis beslist worden, zonder enige discriminatie
 - Verbod op collectieve straffen (art. 75(2)(d) API; art. 4(2)(b) APII)
 - MRR: Vereist door alg. noodtoestand? Proportioneel?
 - Verhindert niet noodzakelijk grootschalige internering, zolang individuele beoordeling en motivering
 - Geen discriminerende motieven

Algemene beginselen (4/5)

- Internering moet worden beëindigd zodra de redenen ervoor niet meer bestaan
 - Cfr. art. 132 CGIV; art. 75(3) API
 - Kan nooit van onbeperkte duur zijn
 - Bewijslast gevangenhoudende mogendheid neemt toe met de duur van de maatregel
 - MRR: *habeas corpus*: (niet-afwijkbaar) recht om wettigheid van internering aan te vechten

Algemene beginselen (5/5)

- Internering moet in overeenstemming zijn met het principe van wettigheid
 - Vrijheidsberoving enkel mogelijk (i) om redenen, en (ii) overeenkomstig procedures bij wet bepaald
 - Zo niet: “onrechtmatige gevangenhouding” (art. 147 CGIV)

Procedurele beginselen (1/12)

- Recht op informatie over de reden voor internering
 - Onverwijld; voldoende gedetailleerd; begrijpelijke taal
 - Onderdeel van verplichting tot menselijke behandeling (cfr. art. 75(3) API)
 - Zowel bij initiële beslissing als bij beslissing tot handhaving

Procedurele beginselen (2/12)

- Recht op registratie en gevangenhouding in een erkende interneringsplaats
 - Informatie aan familie (cfr. art. 106 & 138 GCIV)
 - Cfr. Internationaal Verdrag inzake de Bescherming van alle Personen tegen Gedwongen Verdwijningen in werking (2007):
 - Internationaal in werking sinds 23/12/2010
 - België: ondertekend maar nog niet geratificeerd

Procedurele beginselen (3/12)

- Vreemde onderdanen in internering
 - Informatie aan nationale overheid, behoudens bezwaar geïnterneerde
 - Recht op communicatie en bezoek (art. 36 Verdrag van Wenen inzake consulair verkeer)

Procedurele beginselen (4/12)

- Recht om rechtmatigheid van internering te aan te vechten
 - Cfr. art. 43 ('nieuw onderzoek') & 78 GCIV ('hoger beroep')
 - Niet dezelfde instantie als initiële beslissing
 - MRR rechtspraak en soft law: habeas corpus

Procedurele beginselen (5/12)

- Recht op beoordeling van betwisting door een onafhankelijk en onpartijdig orgaan
 - IAC:
 - Rechtscollege of administratief college
 - Indien administratief college: voldoende waarborgen
 - Voorkeur voor rechtscollege
 - NIAC/OSV: rechtscollege vereist
 - Beslissing moet asap worden meegedeeld en uitgevoerd

Procedurele beginselen (6/12)

- Recht op juridische bijstand
 - Niet uitdrukkelijk voorzien voor geïnterneerden, maar evenmin uitgesloten (GC als minimumnorm)
 - Essentieel onderdeel van recht op vrijheid
 - Redelijke veiligheidsmaatregelen toegestaan

Procedurele beginselen (7/12)

- Recht op periodieke herziening van reden voor detentie
 - IAC:
 - Cfr. art. 43 & 78 GCIV: zesmaandelijks
 - Grondslag maatregel nog aanwezig?
 - Waarborgen inzake onafhankelijkheid en onpartijdigheid
 - NIAC/OSV:
 - Nationale wetgeving
 - Minstens zesmaandelijkse herziening

Procedurele beginselen (8/12)

- Recht om de procedure in persoon en met juridisch raadgever bij te wonen
 - Niet uitdrukkelijk voorzien voor geïnterneerden
 - Noodzaak van aandachtige en individuele behandeling
 - Desgevallend maatregelen ter bescherming van geheime informatie
 - Desgevallend tolk

Procedurele beginselen (9/12)

- Recht op contact met familie
 - Fundamenteel aspect van menselijke behandeling (GCIV – art. 5(2)(b) APII)
 - Binnen redelijke termijn
 - Geen straf/beloning

Procedurele beginselen (10/12)

- Recht op medische verzorging indien gezondheidstoestand zulks vereist
 - Fundamenteel aspect van menselijke behandeling (GCIV – art. 5(1)(b) APII)
 - Mishandeling/onrechtmatig verkregen bewijs voorkomen
 - Geen straf/beloning

Procedurele beginselen (11/12)

- Recht om klachten te formuleren over behandeling en omstandigheden van gevangenschap
 - Cfr. 101 GCIV
 - Spoedige en effectieve behandeling vereist
 - Geen nadelige gevolgen voor geïnterneerde

Procedurele beginselen (12/12)

- Toegang tot geïnterneerden
 - IAC: recht op toegang voor ICRC (art. 143 GCIV)
 - NIAC/OSV:
 - Aanbod van diensten ICRC
 - Bijzondere overeenkomsten met gevangenhoudende mogendheid
 - Toezicht op menselijke behandeling en respect fundamentele rechten, incl. procedurele waarborgen

Bedankt voor uw aandacht

Vragen ?